

Սրբոյ՝ Այստեղ էլ երկու առաքեալները՝ Թադէոսը և Բարթողիմէոսը հանազիպում են իրար: Այս հանդիպումը եւ պատմական երեսոյթ է և կարծում ենք, որ պատմականութեան արդիւնք է: Մեր աւստամասիրութեան նախորդ էջերում նշել ենք, որ երկու հոգի կայսրութիւններէ միջև կայացուած փոխադարձ համաձայնութեամբ երկու կողմի առևտրական քաղաքները արեւելեան երկրորդներում ճանապարհորդելիս՝ իրաւունք ունէին Հայաստանում իրար հանդիպելու և այնտեղ էլ իրենց ապրանքները վաճառելու և կամ առևտրական գործարքները կնքելու: Արեւելեան այս երկրներում քաղաքներէ առ ճանապարհորդելիս Բարթողիմէոս առաքեալն էլ գալիս է Հայաստան և երբ իմանում է, որ այնտեղ է նաև Թադէոս առաքեալը, հանդիպում են: Իսկապէս էլ ընկնել սուրբ առաքեալն ի բլուր Արտաշու, հանդիպեցաւ այլ ամեն յերկրաստանիցն Յուդա Սահորեան, և կանգնեցին ի տեղուջն ուր պատահեցաւ միմեանց զնշան տէրունական խաչին, և հրաժարեցին ի միմեանց մեծաւ ուրախութեամբ: Այդտեղից էլ Բարթողիմէոսը անցնում է դէպի Պարսկաստանի գահմանը եղող հայկական Հնր և Զարեանը՝ գաւառները՝ Եւ զնում Հայոց Ուրբանոս քաղաքը և այնտեղ էլ նստասկանւմ է՝:

ՀԱՅԿ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդել)

83 Վկայաբանութիւն, էջ 24:

84 Առարկան բաղում ազրիւրներում Վեդալի վարդապետութիւնը, Վեդալի Եւգենի Պատմութիւն և այլ վարդերում, առաջնութիւններ կան այն մասին, որ Բիւրատոսի առաքեալները, նրանց աշակերտները սկզբնական շրջանում ճանապարհորդում էին առևտրական քաղաքներէ կես միասին: Տես սրբիկակ, Զ. Միլինեան, Առարկան Ալլըրիւրներ,

85 Վկայաբանութիւն, էջ 25: [էջ 47:

86 Առաջին Վարդապետայքի միջոցաւ (այսին իսկ): Իսկ միւսը՝ Վարդապետայքի միջոցաւ (այսին իսկ) Զեյթունայքի միջոցաւ (այսին իսկ): Տես Ս. Յովնան, Հայաստանը,

87 Վկայաբանութիւն, էջ 25: [էջ 51, 63:

88 Նոյն տեղում, էջ 26:

ԳՐԱԴՈՍԱԿԱՆ

Պաշտօնաթերթիս էջերուն մէջ, ներկայ համարէն սկսեալ, արձագանգ պիտի գտնեն խմբագրութեանս եւ Կիւլպէնկեան Մատենադարանին նուիրուած այն հատորները, որոնց հեղինակները Հայ Գրականութեան սպասը ընելու յաւակութեամբ է որ գրիչ են բռնած: Զորք են մեր նպատակները, քաջալեր հանդիսանալ նորելուկ մեր գրողներէն անոնց՝ որոնք գէթ խոստումը ունին որոշ բարձունքի մը հասնելու, եւ սրիւ ընթերցանութեան ախորժակը արտասահմանի մեր երիտասարդութեան, որուն մօտ կրօնական զգացումի ու հաւատքի գաղղութեան թոյլն ի վեր կը ծաւալի անտարբերութիւն մը հանդէպ հայ գրքին:

ԽՄԲ.

“ՊԱՆԴՌՈՒՅՏԻ ՍՈՐՍՈՔՆԵՐ”

“ՎՇՏԱՄԱՏԵԱՆ”

Հեղինակ՝ ԿԱՐՈ ՄԵԼՔԱՐ

Նոր անուն մը չէ կարօ Միխիթար (բուն անունով Մարտիրոս Ս. Թաճեան)՝ օգիւնաշատ գրականութեան մէջ: 1946ին հրատարակած էր «Զրկուածները» խորագրուած հատոր մը (գծախառնարար մեղի կարելի չեղաւ զայն ունենալ ձեռքի տակ) և անկէ առաջ ու ետք բերած է իր հոմեոսոս տշխատակցութիւնը արտաստմանեան մեր մամուլին: Այժմ, իր կեանքի մայրամուտին, ջանքն ու փոյթը ունեցած է մէկտեղելու երկար իր տարիներու ընթացքին թերթերու մէջ ցրուած արձակ և չափածոյ իր գրութիւնները և լոյս ընծայելու զանոնք երկու հատորներով:

Յիշատակայ գրողին երկերը լոյս տեսած են Պէյրութ, առաջինը 1979ին և երկրորդը 1981ին:

Առաջինը, 182 էջերու մէջ, կը պարունակէ առանձնաբերական լեզու հեղինակին (կը զգուշանանք լեզուած թառին գործածութիւնէն, որ աւելի թէքնիկ, կատարելագործուած արուեստի մը հեռանկարը կը բանալ ընթերցողի մտահորիզոնին): Ընդհանրապէս առանց յանգի,

չափի ու կռույթի, անհաւատար տողերով տուններէ կազմուած 1-2 էջ (երբեմն երկ-սիւն) գրաւող կոտորներ են անոնք, տաք իր պատանուութեան օրերէն մինչև ցուրտ ալիւնայթը երկարող ձիգ շրջանին գրուած:

Հեղինակը, իր իսկ վկայութեամբ, մէկն է ճամկութիւն չունեցող մարդե-րու անբունդէն: Խորքերդի Զարսանճագ գիւղէն, սրտամմիկ աղգերու մէջ առ կու տայ սգիստկանը իր կիսակնի դժբախտ ա-րեւածագին: Մորմոքի ու դառնութեան զգացումը տաղած է իր բարի սիրտը, ու տխուր պատահարներու յաճախանքէն ձեռ-քաղատուիչ չկրցող իր հոգիի պրիսմակէն անցած իր աղբերը խոր կնիքը կը կրեն հայութեան մեծ վիշտին:

Տառապանքը տակաւն չի քսեր ուժէն զգայուն անհատ օժտելու բանաստեղծա-կան ձիրքով: Վիշաք զուրկ է մարդերէն մէջ մէկ Պետրոս Դուրեան մը կամ Միա-մանթո մը կերակուել կարողութիւնէն, երբ չէ զուգուորուած նպատակով տաղարդին:

Կը ցուսինք ըսելու որ կարծիք Մխիթար մէկն է բազմաթիւ առն գրիչ շարժողնե-րէն, որոնք սրտառուչ միամտութեամբ մը բանաստեղծութիւնը զպարապ վախտի խաղալիք: Կը դաւանին: Անչիւն: Ան չէ կրցած գործածել զարդը, չպարբ, պո-ռուհանքը, զոր ա՛յնքան շուայլօրէն (ու երբեմն ճարտարօրէն) իրենց աղիւրդուն կը հազցնեն քերթողներ, պարտկելու հա-մար տոնոց աղքատութիւնը: Ինչպէ՞ս չայցուել աշատեղ պարտկէն մեռններու ներսած օսկերտութիւն հակադրուած ար-տաքին զորդարանքին, Անտարաններու էջերէն միզի պատմուած:

Առաջին Աշխարհամարտը կանխող և մտաւաւաղ յաջորդող տարիներուն, հայ-աշխարհի ինչպէս նաեւ ամար արիւրու վրայ ծաւալեցող լալիկան գրականու-թիւնն վերադիրով ծանօթ գրական սեռ մը, որուն հեղինակները օտարէն գութ մօլարուու անաղին և ձգտումովը ճամբայ ելան: Կան ալ որ ժպրհցան աղգին մեծ վիշտը զգտագործելու իբրեւ պատուան-դան, նկրտելու համար գրականութեան օրբադան բարձունքին: Ու ասկուին ու-րիշներ, որոնք ջանացին իրենց վիշտէ-րէն գրադէտի համբաւ մը հիւսել իրենց անուանին շուրջ: Ծանր պիտի ըլլար ան-

շուշտ յիշեալ երեք դասակարգերու մեղ-քերովը ճնշել օրերու ու վշտի բեռան տակ ուրդէն կեանք ուսերը զղանդուխտի Մորմոքներու վշտահալած հեղինակին:

Յեղն է հոս յիշել անունը մեր ցաւի մեծ երգիչ Աւետիս Ահարոնեանի, ինչպէս նաեւ Յ. Օլախանի, որոնք կոթողական գործերու մէջ արձանացուցին մեր մեծ վիշտը ու զայն ժառանգ թողուցին մեզի, ու անունները Զարիֆեանի և, որոշ չա-փով, Ռ. Որբերեանի, որոնք զոռածելով չկրցան իրենց վիշտը — մի՛ն՝ անձնակա-ն, միւսը՝ համայնական — երգել, հանգի-նելով զայն մոգութեամբը արտեստին:

Կը թնթանայ նմանապէս մեր ճեղա-դրանքը Կ. Մխիթարի հասցէին, երբ կը խորհինք անփոխարինելի այն հրճուան-քին, զոր կ'ունենայ մա՛նէն հեղինակ, տա-րիներու իր քերքին հատորի մը կողքէն ներս մէկտեղումին ի տես, առանց նկատի առնելու անոնց տեսակարար կշիռը: Ի վերջոյ, նուազ չէ գուրգուրանքը, զոր մենք կը տածենք տխրած ու հաշմանդամ մեր զաւակներուն նկատմամբ: Ու ար-ուեստի գործ մը — այս անմանումը կը տարբերի համաձայն մեր ըմբռնումներուն — արուեստագէտին հոգիէն փրթած մաս-նիկ մըն է մա՛նէն բանէ առաջ:

Այս ախուր պատկերին դիմաց լոյսի ճառագայթ մը կը բանայ սակալ Վշտա-մատեանը, ուր 231 էջերու վրայ սեւեռ-ման ինկած են տարահալած հայուն առօր-եան կազմող վիճակներ: Հոս է որ երեւան կու գայ ճշմարտութիւն մը: Իմաստու-թիւնը՝ մեր միտքն ու սիրտը այցելող խօհերն ու զգայնութիւնները տարադնու իրենց յարմարադոյն հանդերձանքով: Ու-րիշ խօսքով՝ գիտեալ թէ գրական մի-տեղով պէտք է արտայայտել զանոնք:

Ոչինչ չհանելք ունի սփիւռքահայ գրականութիւնը զՊետրոսի Մորմոք-ներէն: Նայը կարիք չէ ըռել, բարե-բախտարար, Վշտամատեանի պարագա-յին: Կը կարծենք թէ այսքանն ալ բա-հական է, որպէսզի հեղինակը միաթար-ուած զգայ ինքզինք, կեանքէն ընդունած փուշերուն ու տատակներուն դէմ:

Գ. ՃԱՐՏԱՐ: